

# Mindenki királya

## (Virágvasárnapi)

Textus: János 12,12–19

### 1. Amit a textusról tudni kell – exegetikai/kortörténeti megértés

A virágvasárnapi bevonulást mind a négy evangélista feljegyzi. Jézus Galileából kiindulva, a főváros közelében levő Betánián keresztül érkezik. A szinoptikusok szerint utasítja tanítványait, hogy előkészítsék a bevonulást, János nem erről beszél. Jézus Jeruzsálemben „talál” egy szamárcsikót s csak ott ül fel rá. A királymotívum mind a négynél megjelenik, Márknál azonban nem őt, hanem Dávid országát üdvözlik. (A többi eltérést lásd a versek elemzésénél.)

12. v. Idői megjelölés. A *másnap* a hat nap utáni nap (12,1), azaz a hét első napja, a mi vasárnapunk. Ez a niszán hó 10. napja. A pászka 14-én volt. Minden ezzel az ünneppel van kapcsolatban. A *nagy sokaság* kifejezés ismét előjön, de tagjaiban nem azonos a 12,9-cel. Kezdetben ez nem királyfogadó sokaság volt, hanem az ünnepre feljött zarándoksereg (11,55). Jézus korában a pászkához messiási váradalmak fűződtek, s a sokaság ezt látta beteljesedni.

13. v. A bevonulásnak, fogadásnak nagyon sok párhuzamos története van. A legközelebbi a Kr. e. 165-ben történt makkabeusi bevonulás. (Lásd a szemelvényeknél.) Ellentmondásos, hogy a fővárosban és környékén volt-e *pálmafa*, vagy sem. (Mt 21,8-ban nincs pálmaág.) Említése: Jel 7,9, ahol a győzelem szimbóluma. Lásd még 1Makk 13,51; 2Makk 10,7. A héber *hozanna* (הוֹשִׁיעָה־נָא = nosza, segíts meg) szót a Septuaginta és az Úsz nem fordítja, hanem átírja. A „segíts most” kiáltás idézet a Zsolt 118,25-ből. Más szövegekörnyezetben lásd még: 2Sám 14,4; 2Kir 6,26; különösen Zsolt 20,10: Uram, segítsd meg a királyt! A király *az Úr nevében* jön, azaz az Úr megbízásából. Izrael királyaként először Nátánél ismeri fel (1,49), Máté őt Dávid fiának nevezi (21,9), Márk Dávid országáról beszél (11,10).

14. v. Jézus azért ül fel a talált szamárcsikóra, hogy beteljesedjék a prófécia, mert most nem a maga akarata szerint kell cselekednie, hanem úgy, ahogyan az Atya tervében eleve megvolt, *ami meg volt írva*. Itt ez nem annyira az alázat jele, mint inkább a királyi méltóságé. Így vonul be a fiatal Salamon Jeruzsálembé: felül Dávid öszvérére, és mint király, elfoglalja apja trónját (1Kir 1,32–35.39–48).

15. v. A *Sion leánya* Jeruzsálemre vonatkozik, mindenütt, Zakariásnál éppen egy parallelismus membrumban. Az evangélista szabadon idézi Zak 9,9-et, az „örülj” helyett a *ne félj!* biztatás hangzik a sokaság felé. Ez máshonnan vett idézet, leginkább Zof 3,14–16-ra gondolhatunk: „... örvendj, Jeruzsálem leánya... Izrael királya, az Úr közötted van... ne félj!” Lásd még Ézs 35,4; 40,9. A „ne félj!” a szinoptikusok leírásában nem fordul elő. Értelme: mostantól fogva többé nem kell félned.<sup>1</sup>

---

<sup>1</sup> Így Schwank, Benedikt: *János*. Szeged, 2001. 388. (a továbbiakban: Schwank)

16. v. János feltételezi, hogy a tanítványok ismerték a zakáriási szöveget, de most még (τὸ πρῶτον=*először*) nem értették, hogy mi történik, csak Jézus *megdicsőülése* után világosodtak meg. Ez Jézus feltámadását jelenti, mint ahogyan a második jelnél is történik.<sup>2</sup> (Amikor feltámadt a halálból, akkor emlékeztek vissza, és hittek az Írásnak, Jn 2,22.)

17–18. v. Mire vonatkozik a *sokaság*, amely vele volt megjelölés? A magyarázók egy része arra gondol, hogy Jézushoz már Betániában csatlakoztak azok, akik látták Lázár feltámasztását, s ezek találkoztak egy másik, a már ünnepre érkező sokasággal.<sup>3</sup> Valószínűbbnek tarthatjuk azt, hogy a 17. versbeli sokaság ugyan láthatta a csodát, de már Jeruzsálemben volt. Így Jézus Betániából csak tanítványai kíséretében érkezett a fővárosba, amit a szinoptikusok is megerősítenek. Ez a sokaság ment Jézus elé, látta a jelet, mint szemtanú bizonyosságot tett (μαρτυρέω) Jézus hatalmáról, s igazolta királyi mivoltát. A szemtanúk elmondhatták Jeruzsálemben, hogy mit láttak Betániában; sokan lehettek tehát olyanok a sokaságban, akik csupán *hallották*, hogy ott mi történt. A Jánosnál gyakori *jel* (σημείον, 17-szer) olyan csodajelet (is) jelent, amelynek kettős hatása van: itt a sokaságot bizonyosságtételre indítja, a 11,47-ben viszont a farizeusok Jézust éppen a „sok jel” láttán akarják megölni.

19. v. A *farizeusok* – mint a 11,46–57-ben – féltik népszerűségüket, mert ezek után nem őket fogják hallgatni, hanem Jézust. A világ utánamegy, azaz *elmegy* tőlük (ἀπέρχομαι) és Jézushoz csatlakozik. A *világ* (κόσμος) a nyilvános közvéleményt jelenti, vagy egyszerűen semítizmusként: mindenki. Az ellenség azonban kimondja az igazságot: Jézus nem csupán Sion leányának a királya, hanem az egész világé. A következő versben (12,20) azonban a „világ” kezd kiteljesedni, az ünnepre feljött „néhány göröggel”. Ő nem csupán a Sion leányának a királya, nem csupán Dávid leszármazottja, hanem Úr az egész kozmosz fölött.

## 2. A perikopa megértése, bibliai és rendszeres teológiai összefüggések feltárása

A teológiai összefüggések a szövegösszefüggésekből adódnak.

a. *A Király-Jézus*. A negyedik evangéliumban már az elején szó van Jézus király mivoltáról. Nátánél ismeri fel benne Izráel királyát (1,49). A végén Pilátus kérdésére maga Jézus is királynak vallja magát, s ehhez a „más országot” kapcsolja (18,33–37). A kettő között: a kenyerek megsokasítása után visszautasítja a királyi méltóságot (6,15), majd a bevonuláskor szólanul elfogadja (12,12–19). Tudja, hogy a várt királynak meg kell hálnia ahhoz, hogy az izráeli hamis politikai váradalmak megsemmisüljenek. Mert ő töviskoronásan, majd feltámadásakor lesz valóban az a király, akinek országa nem e világból való.

---

<sup>2</sup> Schwank (388.) a 7,39 („...,még nem adatott a Lélek, mivel Jézus még nem dicsőült meg”) alapján arra gondol, hogy a megértés az első pünkösd után történt. Bolykinak (322) kell igazat adnunk, aki a megdicsőülést a kereszthalállal és a feltámadással azonosítja. Ugyanígy Bultmann, Rudolf: *Das Evangelium des Johannes*. Göttingen, 1986. 3204.

<sup>3</sup> Két sokaságról tud pl. Schwank 387 is.

b. A szerkesztés egy sajátos párhuzamosságot sejtet. A textus előtti történet szerint Betániában *Mária megkeni Jézus lábát*, s ezt a temetésére nézve teszi (12,1–8).<sup>4</sup> A két történetben közös a hódolat, az elismerés. Az egyik intim közösségben történik, a másik a nagy nyilvánosság előtt.

c. A bevonulás nem két halál (a Lázáré és a Jézusé) között, hanem *két feltámadás között* történik. Erre van utalás magában az alapigében is.

d. Abban a szövegegységben, amelyet Bolyki átmenetnek nevez<sup>5</sup> – ti. Jézus nyilvános működése és a *szenvedéstörténet* között –, minden a szenvedésre, a halálra néz. Lázár meghal (11. r.), Mária Jézus lábát a temetésére nézve keni meg (12,1–8), a gabonamag-nak el kell rothadnia, amivel jelzi, hogy milyen halállal fog meghalni (12,20–33), amikor eljön az ő órája, megmossa tanítványainak a lábát (13,1–20), jelzi árulóját (13,21–30) s Péter tagadását (13,36–38).

e. Túl a 118. zsoltár bevonulási himnuszán, áttételesen a 24. *zsoltár* királyfogadása (intronizáció?) is közel áll az alapigéhez: A kapuknak fel kell emelkedniük, hogy befogadják a dicsőség királyát, aki a Seregek Ura.

f. *Eszkatológiai* kitekintésű a Jel 7,9–12. Kapcsoló kifejezések: „nagy sokaság”, „pálmaágak”, de maga a dicsőítés, trónus, a „minden nép és nyelv”, a kiáltás is az alapige közelébe visz.

A textus *megértésében* segít, ha azt – mint minden bibliai eseményes anyagot – *viszonytörténetként* fogjuk fel. János leírásában Jézus nem szól egy szót sem, elfogadja a dicsőítést, a környezete azonban igen: Egyesek félreismerik (sokaság), mások még nem értik meg (tanítványok), a távoliak, ellenségek (farizeusok) el akarják veszíteni (11,46–53). Ez adja meg a prédikáció felosztását is.

### 3. Prédikációvázlat

*Bevezetés.* János szövegében a virágvasárnapi esemény két halál között történik: Lázár és Jézus Krisztus halála között. Az egyházi évben a böjti időszak Jézus szenvedésére emlékeztet, s gondolatban nagypéntek felé haladunk. Ezt a két halál közötti lelkiállapotot most, de máskor is, többször átéljük, mert valahányszor koporsónál állunk (Lázár sírbarlangja) és valahányszor nagypéntekre készülünk, a magunk halálára gondolunk. Isten gyermekeinek azonban másképpen kell gondolkozniuk: Lázár feltámadt, Jézus feltámadt, ennek reménységre és örömmre kellene indítania. Nem két halál, hanem két feltámadás között vagyunk: a Jézusé és a miénk között. Ezzel az igével Isten virágos és napfényes úton akar bennünket vezetni. Ehhez az kell, hogy fogadjuk el őt, mint életünk Urát, királyát.

1. *A sokaság félreismeri* a Jeruzsálembé bevonuló Jézust. Az őt fogadók a közelgő pászka ünnepére gyűltek össze. Ilyenkor Jeruzsálemben négyszer annyian voltak, mint a város lakói. Izrael egysége jutott kifejezésre egy-egy ilyen zarándokünnepen. Azonban a pászka kiemelkedett a három főünnep közül azzal, hogy Jézus idejében mindenki tele volt messiási váradalmakkal. Bizonyára emlékeztek még arra az időre, amikor a

<sup>4</sup> Máténál és Márknál a sorrend fordított: A megkenetés a bevonulás *után* történik.

<sup>5</sup> Bolyki János: „Igaz tanúvallomás.” *Kommentár János evangéliumához.* Bp., 2001. 319.

Makkabeusok a szír uralom alól felszabadították az országot, most pedig, a római iga alatt azt várták, hogy a Messiás-Király teszi ezt. Lázár feltámasztásában csodajelt (18. v.) láttak. A győzelem szimbólumaival, a pálmaágakkal ezt a királyhadvezért üdvözölték. A különben érthető magatartás mellett meggondolandó, hogy éppen ez vezetett a Pilátus előtt elhangzó vádhoz (18,33–37) és a kereszt feliratához (19,19).

A mai gyülekezet tagjai bizonyára kisebb elvárásokkal ünnepelnek. Talán csak kormányváltásokat remélnék, gazdasági fellendülést, társadalmi megbékélést. Ünnepi, sokszor divatkeresztyének vagyunk, hangulatot keresünk a templomokban, talán csak azt a bizonyos „más hangot” a politikai és mindenféle más hangzavarban. Bizonyára ilyeneket is kérhetünk Istentől. De hogy Isten országának igazságára, békéjére vágyjunk, de hogy Jézus-király országa (18,36) valósuljon meg magán- és gyülekezeti életünkben, az csak nagyon ritka váradalmunk.

Nem, nem törünk pálcát az ilyen keresztyének fölött. A sokaság akkor, ott, és ma, itt, őszintén, szívből ünnepel. Hamis képzete tévedés, de egyben igaza volt: Jézus valóban király, még akkor is, ha az ember másmilyen királyt vár. Sohasem lehet vádunk a templomokat megtöltő gyülekezet felé az, hogy mások az igényei. Örvidenünk kell, hogy van ünneplő sokaság, hirdetnünk kell Isten országának a királyát. Azt se felejtjük el, hogy a most még tévesen gondolkozó sokaságból születik meg a feltámadás és a Lélek kitöltése után a megtérő és megkeresztelkedő 3000 lelkes jeruzsálemi gyülekezet. Nem szabad lebecsülnünk népegyházunkat, mert ebből születik meg a hitvalló egyház.

2. *A tanítványok még nem értik meg Jézust.* Értetlenségük onnan származik, hogy tudtak arról, Jézusnak meg kell halnia, azt is tudták, hogy most ezért jött fel Jeruzsálembe; akkor viszont hogyan fogadhatja el a Messiás-Királynak járó dicsőítést. Nem gondoltak az ószövetségi ígéretekre (főleg Zak 9,9-re), mert a mai nap hozsannája és a beigért gyalázat két világ volt számukra, nem tudták elképzelni, hogy az örökkévaló Király és a megfeszített Jézus ugyanaz a személy. Csak Jézus feltámadása után világosodott meg előttük, hogy ő a megalázottságában is dicsőséges; csak a húsvét utáni gyülekezet tudja elfogadni a keresztre feszített Jézust.

Meg kell tanulnunk a feltámadás magasságából látni a megfeszítettet, így kell nézünk a magunk halálára is, már most, virágvasárnapon, mert ő már most Király, életünk Ura. A tanítványok virágvasárnapon még nem ismerhették meg a feltámadott Urat, de a mi életünkben, akik virágvasárnapon is már Jézus feltámadása után vagyunk, ez megtörténhet. Amikor megtörténik, akkor vagyunk Jézus Krisztusnak a tanítványai, akkor jutottunk el a hitre.

3. *A farizzeusok el akarják Jézust veszíteni.* Ők gyűjtik egybe a főtanácsot, ahol elhatározzák, hogy Jézust megölik, ők toborozzák a feljelentőket is (11,46–47.53.57). Itt most tehetetlenségüket ismerik el, azt, hogy úgy mennek Jézus után, hogy őket elhagyják (απηλθεν). Ezt már előbb is elmondták: mindenki hinni fog benne (11,48). De még ezzel is elismerik és felismerik, hogy Jézus Király.

A közelmúltban a legádázabb ateista propaganda is többek között ebből a féltékenységből született; ma a mérsékelt támadások is azt bizonyítják, hogy van kitől félni, mert Jézusnak valamilyen általuk megmagyarázhatatlan hatalma van. Ő Király. Nem

csupán az egyház Ura, hanem a világ Királya, ahogyan ezt akaratlanul is, ellenségei is elismerik.

*Befejezés.* János bizonyágtétele szerint Jézus nem mond semmit: méltósággal ül a számárcsikón, engedi, hogy mindezek megtörténjenek vele, mert a virágvasárnapot nem a földön tervezték el, hanem a mennyben. Jézus királysága nem attól függ, hogy a sokaság, a tanítványok, az ellenségek miképpen vélekednek róla. Ő tudatosan a halált választja, amikor kivégzésének a színhelyére vonul – ő így engedelmes Fia Atyjának.

Ő mindenki Királya, a biztatás mindenki felé szól, de most csak az igehallgató gyülekezet értheti meg, hogy még a haláltól sem kell félnie, mert ő nem csupán a halál felé, hanem a feltámadás és a végső dicsőség felé is megy. Így lesz ő már most, földi életünkben is a mi Királyunk.

#### 4. Példák, képek, szemelvények, aktuális történetek

Jézus bevonulásának egyik előtörténete a Kr. e. 17. évtizedből való. IV. Antiokhosz Epiphanész kirabolta és megszenteltelenítette a jeruzsálemi templomot. Makkabeus Júdás megtisztította azt, majd Simon vezetésével az örvendező sereg bevonult Jeruzsálembe. Ezt örökíti meg 1Makk 13,43–54, amelyben a következő részletek utalnak a virágvasárnapi bevonulásra: A nép Simonhoz kiáltott békéért, „ő megadta nekik, de kiüzte onnan és megtisztította a Várat a tisztátalanságoktól. Aztán bevonultak oda... énekszóval, pálmaággal, cintányér, lant, dicsőítő és hálaénekek mellett, mert megtört Izráel nagy ellenségének ereje.” Ez a nap a templom újraszentelésének az ünnepe lett. Erről szól Händel *Makkabeus Júdás* oratóriuma. A szöveget átirták, de az ének 2. versét érdemes idézni:

„Lásd, ott a Jézus, az Üdvözítő,  
Ne kételkedj többé: ő jelent meg, ő!  
Ujjongj, Isten népe, hirdesd szüntelen,  
Jézusé a végső, döntő győzelem!  
Győzelmet vettel, ó, Feltámadott!  
Dicsőséggel fényes a diadalod!”

#### 5. További szempontok az istentisztelet alakításához

Lekció: 1Kír 1,32–35.39–48, és/vagy Zsolt 118,14–29.

Imádság: Mindenható Úr, kegyelmes Atyánk Jézus Krisztusban!

Magasztalunk téged, aki fenségben, dicsőségben uralkodsz. Köszönjük, hogy megjelentél közöttünk Fiadban, Jézus Krisztusban, s benne kijelentetted hatalmat, királyságot. Átala kaptunk mindent: földi életet és örök életet.

Add, hogy úgy tekintsünk benne rád, mint aki egész életünknek a királya akarsz lenni, hogy mi az ő országának polgárai lehessünk. Szentlelked által cselekedd, hogy ennek a mai igehirdetés is legyen alázatos eszköze.

Áldj meg minket és tégy most nyitott szívű tanítványaiddá. Ámen.

Ajánlatos a prédikáció előtti közének mellé kóruszámot betenni, pl. a Händel-oratórium feldolgozását.

## **6. További irodalom, segédanyag ajánlása**

Bolyki János: „Igaz tanúvallomás.” *Kommentár János evangéliumához.* Bp., 2001.

Bultmann, Rudolf: *Das Evangelium des Johannes.* Göttingen, 1986.

Karner Károly: *A testté lett Ige.* Bp., 1950.

Schwank, Benedikt: *János.* Szeged, 2001.

Szathmáry Sándor: *Élő vizék folyamai. János evangéliumának magyarázata igehirdetéseken.* Bp., 1997.

Wilckens, Ulrich: *Das Evangelium nach Johannes.* NTD 4. Göttingen, 1998.

*Megjelent: Igazság és Élet. 2009. 2. szám (április–június), 147–152.*